

MAQBUL KO'CHAT QALINLIGI MO'L HOSIL GAROVI

Boboyeva Nodira To'xtamishovna - Termiz davlat universiteti, o'qituvchi
p.f.f.d. (PhD). Surxondaryo, O'zbekiston

Annotatsiya: Maqolada yangi istiqbolli g'o'za navlaridan yuqori hosil olishda maqbul ko'chat qalinligining hosildorlikka ta'siri adabiyotlar taxlili misolida o'rganilgan.

Kalit so'zlar: Innovatsiyalar, ko'chat qalinligi, suv berish tartibi, o'g'it me'yori, agrotexnologiya, nav, shoxilanish tipi, vegetatsiya davri.

Аннотация: В статье с использованием анализа литературы рассмотрено влияние оптимальной толщины проростков на урожайность при получении высоких урожаев новых перспективных сортов хлопчатника.

Ключевые слова: Новации, толщина всходов, режим полива, нормы удобрений, агротехника, сорт, тип ветвления, вегетационный период.

ACCEPTABLE PLANT THICKNESS IS A GUARANTEE OF A PLENTY HARVEST

Boboyeva Nodira To'xtamishovna - Termez State University, Teacher(PhD).
Surkhandarya, Uzbekistan

Annotation: The article examines the effect of optimal seedling thickness on yield in obtaining high yields from new promising cotton varieties using an analysis of the literature.

Keywords: Innovations, seedling thickness, watering regime, fertilizer rate, agrotechnology, variety, branching type, vegetation period.

Chigit ekishni maqbul muddatlarda, agrotexnik talablarga to'liq rioya qilgan holda o'tkazish, nihollarni tuproqning tabiiy namligiga undirib olish paykallarda sog'lom, bir tekis nihollar hosil qilishni ta'minlaydi hamda mo'l va sifatli hosil yetishtirishga puxta zamin tayyorlaydi.

Ko'chat qalinligi g'o'za hosildorligini belgilovchi asosiy omillardan biri hisoblanib, g'o'zaning navi, tuproq iqlim sharoitiga qarab joylashtirish maqsadga

muvoqif hisoblanadi. G'ozaning ko'chat soni va uni dalada joylashishi hosildorlikni ta'minlashda muhim ahamiyatga ega.

Har bir agrotadbirning natijasi olingan paxta hosili bilan belgilanadi. M. Avliyoqulov va F. G'opporovlar [1]ning tadqiqotlarida g'ozaning "Sulton" navi 80-90 ming tup/ga ko'chat qalinligida 41,1 s/ga hamda 70-80 ming tup/ga qo'chat qalinligida 43,3 s/ga ni tashkil etib, "Sulton" g'ozasi navi uchun 70-80 ming tup/ga ko'chat qalinligi maqbul ekanligi aniqlangan.

Surxondaryo viloyati och tusli bo'z tuproqlari sharoitida O. Boynazarov [2; 120 b.] g'ozadan yuqori va sifatli paxta hosili olish uchun o'rta tolali Porloq-1 va yangi ingichka tolali ST-1651 g'ozasi navlari uchun ko'chat qalinligini gektariga 110-120 ming tup bo'lishini tavsiya etgan.

R. Musaev [3; s. 22] va boshqalar o'z tadqiqotlarida o'simlik amal davri davomida oziqa moddalar bilan yaxshi ta'minlansa, maqbul ko'chat qalinligiga ega bo'lib, o'z vaqtida chilpish o'tkazilganda g'ozalarda barg sathi yuzasi yuqori bo'lishi hisobiga g'ozadan yuqori hosil olishni aniqlaganlar.

O'simlikxo'r qandalalar soni va g'ozasi o'simligiga zararini o'rganishda ko'chat qalinligini ta'siri tajribada ilk bora o'rganilgan. Tajriba tizimiga muvofiq har xil ko'chat qalinligi (90-100; 110-120; 120-130 va 140-150 ming tup/ga) qoldirilganda qandalalar soni va zarari aniqlandi.

Surxondaryo viloyatining taqir o'tloqi tuproqlari sharoitida 2018-2020 yillarda o'tkazilgan tajriba ma'lumotlariga ko'ra, o'rta tolali g'ozaning ko'chat qalinligi nazariy ko'chat soni 90-100 ming tup/ga bo'lganda o'rtacha 95,7-96,0 ming tup/gani; 110-120 ming tup/ga bo'lganda o'rtacha 116,5-117,1 ming tup/gani; ingichka tolali g'ozaning nazariy ko'chat soni 120-130 ming tup/ga bo'lganda o'rtacha 124,5-124,8 ming tup/gani; 140-150 ming tup/ga bo'lganda o'rtacha 146,7-146,9 ming tup/gani tashkil etdi. Variantlar bo'yicha ko'chat qalinligi bir-biridan sezilarli farq qilmadi.

G'ozani yagona qilishdan boshlab paxta terimigacha bo'lgan davr mobaynida noqulay ob-havo sharoiti, zararkunanda va kasalliklarning ta'sirida

hamda kultivatsiya va chopiq o'tkazish, egat olish vaqtida o'simlikning shikastlanishi natijasida g'o'za tuplari 3,5-5,5 ming tupgacha nobud bo'lishi aniqlangan. Amal davri oxirida olingan ma'lumotlarga ko'ra, o'rta tolali g'o'zaning ko'chat qalinligi o'rtacha 92,3-92,5 va 111,1-111,6 ming tup/gani, ingichka tolali g'o'zaning ko'chat qalinligi o'rtacha 120,6-120,9 va 141,6-141,9 ming tup/gani tashkil etib, amal davri boshiga nisbatan gektariga 3,5-5,5 ming tupgacha kamayganligi kuzatildi. Amal davri oxiri ko'chat soni ko'proq bo'lgan variantlarda ko'chatlarning nobud bo'lishi biroz ko'proq bo'ldi.

Amal davri oxirida ko'chatlarni nobud bo'lishiga ko'chat qalinligini ta'siri kuzatilib, ko'chat soni oshib borishi bilan ko'chatni nobud bo'lishi ham 1,7-2,0 ming tupgacha oshib borishi kuzatildi. Ya'ni, o'rta tolali g'o'za navida nazariy ko'chat soni 90-100 ming tup/ga bo'lganda amal davri oxirida ko'chatlarni nobud bo'lishi gektariga 3,5-3,7 ming tup bo'lsa, nazariy ko'chat soni 110-120 ming tup/ga bo'lganda nobud bo'lgan ko'chatlar 5,3-5,5 ming tup/ga bo'lganligi kuzatildi.

Ingichka tolali g'o'za navida ham amal davri oxirida nobud bo'lgan ko'chat soni 3,9-5,2 ming tup/ga bo'lib, "Surxon-103" g'o'za navi nazariy ko'chat soni gektariga 120-130 ming tup bo'lganda nobud bo'lgan ko'chatlar soni 3,9-4,0 ming tup/ga bo'lgan holda ko'chat qalinligi gektariga 10-20 ming tupga oshirilishi bilan nobud bo'lgan ko'chatlar soni ham 1,0-1,3 ming tup/ga oshib 5,0-5,2 ming tup/ga ni tashkil etdi. Demak, Surxondaryo viloyatining taqir o'tloqi tuproqlari sharoitida o'rta va ingichka tolali g'o'za navlari maqbul ko'chat qalinligida parvarishlanganda, g'o'zaning o'sish va rivojlanishi normal me'yorda bo'lishi, hashorat va kasalliklarga chidamliligi oshishi hisobiga amal davri oxirida ko'chatlarning nobud bo'lishi kamroq bo'lib mo'l paxta hosili olinadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Avliyoqulov M., G'opporov F. "Ko'chat qalinligining g'o'za navlari hosildorligiga ta'siri" // O'zbekiston qishloq xo'jaligi jurnali jurnalining Agro ilm ilmiy ilovasi №4 (54)–son, 2018 yil. B. 8-9.
2. Boynazarov O. Sh. Yangi o'rta va ingichka tolali g'o'za navlarini parvarishlash agrotexnologiyasi elementlarini ishlab chiqish (Surxondaryo viloyati och tusli bo'z tuproqlari sharoitida). Qishloq xo'jaligi fanlari bo'yicha falsafa doktori ilmiy darajasini olish uchun yozilgan dissertatsiya. Toshkent-2021. B. 120
3. Musaev R. Оптимальные нормы минеральных удобрений при различной густоте стояния сортов хлопчатника в условиях лугово-сазовых почв Ферганской области. Автореферат кандидатской диссертации. Tashkent, 1997. S.22
4. Boboeva N. T. Negmatova ST Effects of Improved Agrotechnical Measures on Harmful Harvesting of Medium-Fiber Cotton Varieties //Texas Journal of Multidisciplinary Studies. SJIF Impact Factor. – 2021. – T. 5.
5. Boboeva N. et al. The influence of agrotechnical measures on the damage of boilers in the cultivation of strong cotton varieties //Journal of Pharmaceutical Negative Results. – 2022. – C. 3170-3175.
6. Boboeva N., Negmatova S. Influence of agrotechnical measures on boiler damage in growing medium grades of cotton //Science and innovation. – 2022. – T. 1. – №. A7. – C. 152-155.
7. Бобоева Н. Т., Негматова С. Т. Ўсимликхўр қандалани ғўза ҳосил элементларига зарари //SCHOLAR. – 2023. – Т. 1. – №. 9. – С. 105-109.
8. Boboeva N., Negmatova S. Influence of agrotechnical measures on boiler damage in growing medium grades of cotton //Science and innovation. – 2022. – T. 1. – №. A7. – C. 152-155.
9. Tokhtamishovna B. N., Teshayevna N. S. Effects Of Improved Agrotechnical Measures On Harmful Harvesting Of Medium-Fiber Cotton Varieties //Texas Journal of Multidisciplinary Studies. – 2021. – T. 2. – C. 25-28.
10. Boboyeva N. T., Negmatova S. T. Effects of agrotechnical measures on the number of plant-eating candles and cotton yield.«Agrarnaya nauka» nauchno-

teoreticheskiy i proizvodstvenniy jurnal. 11-12. 2020. С.-122-124. – DOI
10.32634/0869-8155.